

Mahmut ALINAK/Türkiye Davası

30514/96

17 Ekim 2000

Başvuranın cevap verme hakkıyla ilgili işlemler

Başvuran, 17 Temmuz 1995'de TRT (Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu) Hukuk Müşavirliği'ne 13 Temmuz 1995'te yayımlanan bir programla ilgili başvuruda bulunarak, anılan programda, hakarete ve karalanmaya uğratıldığını belirtmiş ve canlı yayında cevap verme hakkını kullanmak için talepte bulunmuştur.

18 Temmuz 1995'te, TRT bu talebi 2954 sayılı yasanın 27. Maddesine uygun olmadığı gerekçesiyle reddetmiştir.

20 Temmuz 1995'te, başvuran, 13 Temmuz 1995 tarihli programla ilgili olarak, Ankara Sulh Ceza Mahkemesi'nde dava açmış ve cevap hakkının yayımlanması talebinde bulunmuştur.

27 Temmuz 1995'te, başvuran, TRT'ye 20 Temmuz 1995'te yayımlanan bir programla ilgili olarak, 17 Temmuz 1995 tarihli başvurusunun benzeri bir başvuruda bulunmuştur.

1 Ağustos 1995'te, 20 Temmuz 1995 tarihli programla ilgili olarak, Ankara Sulh Ceza Mahkemesi'nde dava açmış ve cevap hakkının yayımlanması talebinde bulunmuştur.

11 Ağustos 1995'te, Ankara Sulh Ceza Mahkemesi 20 Temmuz 1995 tarihli başvuruyu reddetmiş, başvuranın iddialarının televizyon programında tarafsız olarak tartışıldığını ve olayda geçen kişilerle görüşme yapıldığını belirtmiştir. Başvuranın karalandığı gibi bir durum gözükmemektedir. Dolayısıyla, anılan başvuru 3984 sayılı yasa gereğince temelsiz bulunmuştur.

17 Ağustos 1995'te, Ankara Sulh Ceza Mahkemesi 1 Ağustos 1995 tarihli başvuruyu, 11 Ağustos 1995 tarihli kararı ile benzer bir gerekçeyle reddetmiştir.

21 Ağustos 1995'te, başvuran, Ankara Asliye Ceza Mahkemesi'nde, Ankara Sulh Ceza Mahkemesi'nin 11 Ağustos 1995 tarihli kararı aleyhinde itirazda bulunmuştur.

23 Ağustos 1995'te, Ankara Asliye ceza mahkemesi bu itirazı reddetmiştir.

28 Ağustos 1995'te, başvuran, Ankara Asliye Ceza Mahkemesi'nde, Ankara Sulh Ceza Mahkemesi'nin 17 Ağustos 1995 tarihli kararı aleyhinde itirazda bulunmuştur.

29 Ağustos 1995'te, Ankara Asliye Ceza Mahkemesi, başvuranın 28 Ağustos 1995 tarihli itirazını reddetmiş ve başvuranın 3984 sayılı yasanın 28/4 maddesinde belirtilen süre sınırlamasına uymadığını, sonuç olarak cevap verme hakkıyla ilgili yapılan

başvuruların, ilgili TV programının yayımlanmasını takiben 10 gün içerisinde yapılması gerektiğini, buna rağmen başvuranın kendi şahsının karalandığı iddiasıyla ilgili TV programının 20 Temmuz 1995'te yayımlandığını, halbuki başvurunun 1 Ağustos 1995'te yapıldığını belirtmiştir.

B. İlgili İç Hukuk

İlgisi itibariyle, 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Yasası'nın 27. maddesi şu şekildedir:

“Yayınlarda bir kişinin haysiyet ve şerefine dokunulması veya kendisi ile ilgili olarak gerçeğe aykırı hususlar bulunması halinde;

a) Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu, o kişinin yayın tarihinden başlayarak yedi gün içinde göndereceği düzeltme ve cevap metnini, Genel Müdürlükçe alınmasından başlayarak üç gün içinde yayımlamakla yükümlüdür.

b) Bu düzeltme ve cevap metninde, yayının niteliğinin yukarıdaki fıkra kapsamına girdiği, yayında kendisine gerçeğe aykırı olarak bir husus atfedildiği veyahut şeref ve haysiyetine dokunulduğu veya geçeğin ne olduğu kısaca açıklanır. Cevap ve düzeltme metni, cevap ve düzeltmeye esas olan yayın süresinin ilgili bölümünün süresini aşamaz.

c) Düzeltme ve cevap metninin bu Kanun hükümlerine uygun olmaması veya suç niteliğindeki ifadeler taşıması veyahut yeni bir düzeltme ve cevap hakkı doğurur nitelikte olması halinde, Genel Müdürlük bu talebi reddettiğini, yayımlamakla yükümlü olduğu üç günlük sürenin bitiminde iki gün içinde ilgisine bildirir.

d) İlgili, bu red kararına karşı, iki gün içinde Ankara Sulh Ceza Hakimliği nezdinde itiraz edilebilir. Hak sahibi, itirazını, Ankara Sulh Ceza Hakimliğine gönderilmek üzere bulunduğu yer mahkemesine de verebilir.

e) Ankara Sulh Ceza Hakimi, en geç iki gün içinde düzeltme ve cevap metnini; suç niteliği olup olmadığı, yayın ile ilgisi bulunup bulunmadığı, bu maddede yazılı şartlara uygun olup olmadığı, bu hakkı doğurur nitelikte olup olmadığı ve süresi içinde Türkiye Radyo Televizyon Kurumuna gönderilip gönderilmediği yönlerinden inceleyerek karar verir. Hâkim cevap veya düzeltme metninin aynen yayınlanmasına karar verebileceği gibi uygun göreceği değişiklikleri bizzat yaptıktan sonra yayınlanmasına da karar verebilir. Bu kararın bir örneği taraflara gönderilir.

f) Taraflar, bu karara, kendilerine tebliğinden başlayarak iki gün içinde Ankara Asliye Ceza Hakimliği nezdinde itiraz edebilir. Bu itiraz ve karar hususlarında, yukarıdaki (d) ve (e) bentleri hükümleri aynen uygulanır.

g) Asliye Ceza Hakiminin verdiği karar kesindir. Bu kararın Genel Müdürlüğe tebliğinden itibaren en geç iki gün içinde cevap ve düzeltmenin yayınlanması zorunludur.”

İlgisi itibariyle, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 28. maddesi şu şekildedir:

“Gerçek ve tüzel kişilerin kişilik haklarına saldırı teşkil eden yayınlar ile gerçeğe

aykırı olduğu iddia edilen yayınlara karşı cevap ve düzeltme hakkı tanınması için ilgililer yargı yoluna başvurabilirler.

Yayın kuruluşları yaptıkları her yayının bandını bir yıl muhafazaya mecburdur.

İlgili dava açmaya esas olmak üzere, yazılı olarak Üst Kurula başvurarak yayın bandından ücretini ödeyerek bir kopya isteyebilir.

Yargıya yapılan başvuru üzerine yargı gerekli incelemeyi yapar. Başvuru yerinde görülürse düzeltme ve cevap, saldırı teşkil eden veya gerçeğe aykırı yayının yapıldığı aynı saatte, aynı program içinde yayınlanır. Yayın süresi ve şeklini halin icabına ve delillere göre hâkim takdir eder.

Kişilerin yargıya başvurmaları yayından itibaren 10 gün içinde yapılır. Mahkeme 3 gün içinde kara verir. Verilen karara karşı tebliğden itibaren 3 gün içinde bir üst mahkemeye itiraz edebilir. Üst Mahkeme 3 gün içinde kara verir. Verilen kara kesindir.”

ŞİKAYETLER

1- Başvuran, Sözleşme'nin 3. maddesi çerçevesinde, Devlet Televizyonu'nun çeşitli kanallarında gösterilen program yoluyla hakarete uğrama ve hakkında gerçek dışı açıklamalar yapılması dolayısıyla kötü muameleye maruz kaldığı yönünde şikayette bulunmuştur.

2- Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesi çerçevesinde, adil bir yargılamaya tabi tutulmayı, cevap hakkını kullanmadığını; Muş Milletvekili Mehmet Emin Sever'in şahit olarak çağrılmadığını, dolayısıyla, yerel mahkemelerde iddialarını kanıtlayamadığı yönünde şikayette bulunmuştur.

3- Başvuran, Sözleşme'nin 7. maddesi çerçevesinde, Devlet Televizyonu'nun programlarında, kendi yokluğunda ve yargılanmaksızın, mahkum edildiği yönünde şikayette bulunmuştur.

HUKUK

1- Başvuran, Sözleşme'nin 3. maddesi çerçevesinde, Devlet Televizyonu'nda gösterilen programlar yoluyla hakarete maruz kaldığı yönünde şikayette bulunmuştur.

Hükümet, anılan programın TRT tarafından yapıldığını, dolayısıyla, bireysel eylemlerin Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamına girmeyeceğini belirtmiştir.

Şikayet aşağıdaki nedenlerden dolayı dayanaksız bulunduğundan, Mahkeme TRT çalışanlarının yanlış davranışlarından ilgili Devlet'in sorumlu olup olmayacağını incelemeyi gerekli görmemektedir.

Mahkeme, şikayetin, Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamına girebilmesi için, en az seviyede bir ciddiyete sahip olmalıdır. (bkz. İrlanda-Birleşik Krallık, 18 Ocak 1978 tarihli

karar, Seri A, no. 25, s. 65 &162).

Mahkeme, yerel mahkemelerin, başvuranın tv programında aşağılanmadığı kararına vardığına işaret etmekte olup, esasen, bu olayda olduğu gibi, ilgili tv programlarında tartışılan konuların kamuya açık olduğunu; sonuç olarak, anılan aşağılanmanın gerekli en az seviyede bir ciddiyete sahip olmadığını belirtmektedir.

Dolayısıyla, başvurunun bu kısmı Sözleşme'nin 35&3 maddesi çerçevesinde temelden yoksundur.

2- Başvuran, adil bir yargılamaya tabi tutulmadığı için cevap hakkını kullanmadığını belirtmiş, iddialarını kanıtlayabilecek olan Muş Milletvekili Mehmet Emin Sever'in şahit olarak çağırılmadığını belirtmiş ve Sözleşme'in 6. maddesine atıfta bulunmuştur.

Hükümet, Türk kanunlarına göre, cevap hakkıyla ilgili işlemlerde, özel durumlar söz konusudur. Mahkemeler bu tür işlemlerde şahitleri dinleyemezler, bunun yerine yayının niteliğini inceleyerek başvuranın cevap hakkını kullanıp kullanamayacağına karar verir.

Hükümet, ayrıca, anılan hakkın, bu olay bağlamında, Sözleşme'nin 6. maddesinde sözü edilen "medeni hak" olarak kabul edilemeyeceği için, Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamına girmeyeceğini belirtmektedir.

Mahkeme, anılan şikayeti aşağıdaki sebeplerden dolayı kabul edilmez bulduğundan, anılan hakkın Sözleşme'nin 6. maddesinde sözü edilen "medeni hak" olarak kabul edilip edilemeyeceğini incelemeyi gerekli görmemektedir.

Mahkemeye göre, iç hukuk yollarının tüketilmesi ile ilgili başvuru, Sözleşmeciler Taraf'ın üzerinde anlaştığı şekilde insan haklarının korunmasına yönelik vasıtalar çerçevesinde uygulandığı için, makul bir tolerans payına sahip olmalıdır. Buna göre, Sözleşme'nin 35. maddesi belli bir esneklik payına imkan vererek, aşırı şekilci bir biçimde olmaksızın, başvuruların uygun yerel mahkemelere yapılmasını gerektirmeksizin, halihazırda verilmiş kararı etkilemek üzere hukuksal yollar kullanılması yoluyla uygulanmalıdır. Ayrıca, anılan madde, sonuçta Strazburg'a yapılacak başvuruların, iç hukukta belirtilen resmi koşullar ve zaman sınırlamaları içinde içerik ve yeterlilik olarak aynı düzeydeki mahkemelere yapılmasını gerekli kılmaktadır. (bkz. 19 Mart 1991 tarihli Cardot-Fransa kararı, Seri A, no. 200, s. 18. &34 16 Eylül 1996 tarihli Akdivar-Türkiye Kararı, Reports of Judgements and Decisions 1996-IV, syf.1204-1205,&65).

Mevcut davada, Mahkeme, yerel işlemlerde, başvuranın Muş milletvekili Mehmet Emin Sever'in şahit olarak çağırılmasını yalnızca 28 Ağustos 1995 tarihli başvurusunda talep edildiğini, Ankara Asliye Ceza Mahkemesi'nin bu başvuruyu 29 Ağustos 1995'te, yasal süresinden sonra yapıldığı gerekçesiyle, reddetmiş olduğunu dikkate almaktadır.

Bu nedenle, Mahkeme, başvuranın, Sözleşme'nin 35&1 maddesi çerçevesinde iç hukuk yollarını tüketemediği sonucuna varmıştır.

3- Başvuran, Devlet Televizyonu'nun programlarında, kendi yokluğunda ve yargılanmaksızın, mahkum edildiği yönünde şikayette bulunmuş, Sözleşme'nin 7. maddesine atıfta bulunmuştur.

Hükümet, bu şikayet hakkında görüş belirtmemiştir.

Başvuran, kendi açısından görüşlerini belirtmiştir.

Mahkeme, mevcut davada, başvuranın ne yargılandığını ne de mahkum edildiğine dikkat çekmektedir.

Dolayısıyla, başvurunun bu kısmı Sözleşme'nin 35&3 maddesi çerçevesinde temelden yoksundur.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oybirliğiyle,

BAŞVURUYU KABUL EDİLMEZ BULMUŞTUR.

Michael O'Boyle
Palm

Raportör

Elisabeth

Başkan